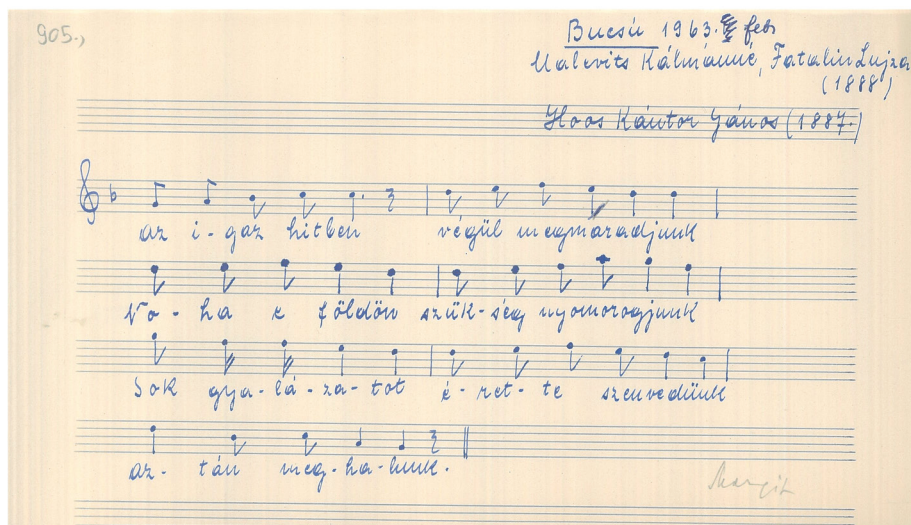

MEDGYESY S. Norbert: *A Nyugat-Dunántúl egyházzenei anyanyelve: Népének, bakterének és karácsonyi orgonadudálás a Lajtha László Népzene gyűjtő Csoport ismeretlen lejegyzéseiben.* MMA Kiadó, 2025. 488 oldal.

Az igaz hitben végül megmaradjunk Nyugat-Dunántúl egyházzenei anyanyelve

„Az igaz hitben végül megmaradjunk, noha e földön szükség nyomorogjunk, sok gyalázatot érte szenvedünk, aztán meghalunk.” A Lajtha László Népzene gyűjtő Csoport gyűjtésének utolsó feljegyzett dallamát 1963 februárjában gyűjtötték a Vas vármegyei Bucsú községben.¹

Ennek az éneknek a kezdősorát választottam a Néprajzi Múzeumban 2012-ben nyílt, a Lajtha-csoport népénekgyűjtéseit bemutató kiállítás címéül. A kiállítás a Lajtha-csoport megalakulásának körülményeit, működését, a terepen végzett munkák nehézségeit, anyagaik jelentőségét mutatta be. Bár az 1950-es években Lajtha László már nem közvetlenül a Néprajzi Múzeum Népzene

¹ Néprajzi Múzeum Hangtár, NM MSZ 7354.

Osztályán dolgozott, de később a gyűjtéseik oda kerültek és a munkatársak egy része is ott talált munkát.²

Bevezető

Kevesen tudják, mekkora értéket mentett meg Lajtha László az 1951-től haláláig, 1963-ig tartó népzene gyűjtő munkájával, ezért szükségesnek érzem erről bővebben is beszélni.³ Amikor 1948-ban Lajtha hazatért külföldi útjáról, minden addigi lehetőség bezárult előtte. 1949-ben megszűnt a megbízatása a Nemzeti Zenedében és a Néprajzi Múzeumban is. Anyagi nehézségei miatt kivándorló útlevelet kért, de nem kapott. A kormányzat Lajtha nemzetközi hírnévére való tekintettel felajánlotta, hogy folytassa a népzene gyűjtését és szervezzon csoportot. (Ez lett a Művelődésügyi Minisztérium néprajzi hanglemezeket gyűjtő, készítettető és feldolgozó csoportja.) Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutató elmondásából tudjuk, hogy a csoportot „Noé bárkája” néven emlegették. „Ő ugyanis felvette hajójába a kommunista rendszer kárvalottjait, a reménytelen helyzetbe került embereket...”⁴ Lajtha László Erdélyi Zsuzsannával⁴ és Tóth Margittal⁵ járta Sopron és Vas vármegye településeit, és folytatta rendkívüli jelentőségű munkáját: a vokális és az instrumentális történeti népzene kutatását, lejegyzését és rendszerezését. Erdélyi Zsuzsanna így emlékszik vissza: „Laci bácsi elmélete volt a periféria-elmélet, hogy a perifériára kell menni, mert a széleken őrződik meg jobban a hagyomány. Minél közelebb kerülünk a központhoz, annál jobban kopik, színtelenedik.”⁶ Mint a Népzene Osztály irataiból kitűnik, a Lajtha-csoport gyűjtéseinek feldolgozásában részt vett: Becsey Gyuláné (kottamásoló), Gábor Éva (lejegyző), Marosy György, Bánhidi Zoltánné (korrektor), Jakab Irén (gépíró), Teleki Cecília (fordító) és dr. Fábrián László (a csoport ügyeinek adminisztrátora).

² Néprajzi Múzeum, „»Az igaz hitben végig megmaradjunk...«”.

³ A Lajtha-csoport gyűjtéséről lásd: BERLÁSZ, *Lajtha László*, illetve PÁLÓCZY, „A Lajtha-csoport és a Néprajzi Múzeum Népzene Osztályának fénykora”. A Népzenei Gyűjtemény történetéről, benne Lajtha szerepéről lásd: PÁVAI, „Népzenei Gyűjtemény”. Beszámoló a gyűjtésekről: ERDÉLYI, *A kockás füzet*, illetve SOLYMOSI TARI, *Két világ közt*.

⁴ Erdélyi Zsuzsanna (1921–2015) sokoldalú folklorista volt, Erdélyi János unokajaként Lajthának ő lett a „szövegező”. A munkára nemcsak irodalomtörténeti és folklórismeretei tették alkalmassá, de egyetemi tanulmányai mellett 12 évig zenét is tanult.

⁵ Tóth Margit (1920–2009) a Zeneakadémián Kodály vezetése alatt zenetudományi-népzene-kutatói végzettséget szerzett. Abszolút hallással rendelkező, kitűnő helyszíni lejegyző volt.

⁶ SEBŐ, „Beszélgetések Lajtha Lászlóról”, 5. rész.

A csoportnak kettős feladata volt: egyrészt a történeti hangszeres anyagokat vették fel, másrészt a vallási folklór tárgykörébe tartozó, szintén történeti, gyakran Kájoni János (1629–1687) munkásságára, korszakára, a *Cantionale Catholicum* (Csíksomlyó, 1676, 1719) lapjain jelzett dallamokra visszavezethető melódiákat. Erdélyi Zsuzsanna így ír a *Kockás füzet* című könyv előszavában: „[...] Vérpezsdítő, sódó dallamokat, táncokat ázott ki a régmúlt időkől, és több száz éves, krisztusi fényt árasztó énekeket kotort elő kegyes öregeink emlékezetéből. Mindezt azokban a »lefüggönyözött« ötvenes években, amikor néprajzi gyűjtő Krisztus és Szűz Mária nevét ki sem ejthette, nemhogy kultuszuk mértékét, erejét, történeti rétegeit kutassa és fölmutassa.”⁷ Gyűjtéseik során a legtöbb dallamot és szöveget a helyszínen jegyezték le, a kiemelkedő adatközlők hangját szalagra is rögzítették.

A hagyaték

Bár Lajtha László halála után, 1963. december 5-én a csoport hagyatékát a Néprajzi Múzeum Népzene Osztálya vette át, sajnos a gyűjtések nem maradtak együtt. Tóth Margit, a csoport későbbi vezetője 1963-as jelentésében ugyan azt írja: „Az anyag felmérése megtörtént kiadás céljára is, mindamellet olyan óriási mennyiségű adat került felszínre, hogy felelőtlenség lenne azt állítanom, hogy ez a közeljövőben megtörténhet.” Majd egy 1968-as jelentésében a következőket olvashatjuk: „A *Dunántúli népelemek* c. kötet anyagával gyakorlatilag elkészültünk, de az időközben felvetődött modernebb koncepció igényéhez idomulva bizonyos átcsoportosításokat végzünk tematikai szempontból.”⁸ Nemcsak a kötet maradt kiadatlan, de az említett Lajtha-kiállítás előkészítése során azzal szembesültem, hogy a népelemekanyag egyes részei – jegyzetei, lejegyzőfüzetei – több intézménybe, különböző helyekre kerültek.

Sebő Ferenc is többször sürgette a gyűjtések kiadásra való előkészítését, azonban az anyag bizonyos részletei hiányoztak; sem a Hagyományok Házában lévő hagyatékban, sem a Néprajzi Múzeumban nem voltak fellelhetők. Sebő a Lajtha-hagyaték mintegy 800–1000 „dallamcettlijének” dallamait tisztázta. A Néprajzi Múzeumban volt beletárolva a Tóth Margit által lejegyzett dallamok kb. 70%-a, amelyek a hangzó nélküli MSZ leltári jelöléshez tartoznak. A múzeumban voltak továbbá a Lajtha-csoport hangzó felvételei, valamint ezek lejegyzései is. Erdélyi Zsuzsannának a *Dunántúli népelemek* kiadványhoz előkészített szöveganyaga később került a múzeumba.

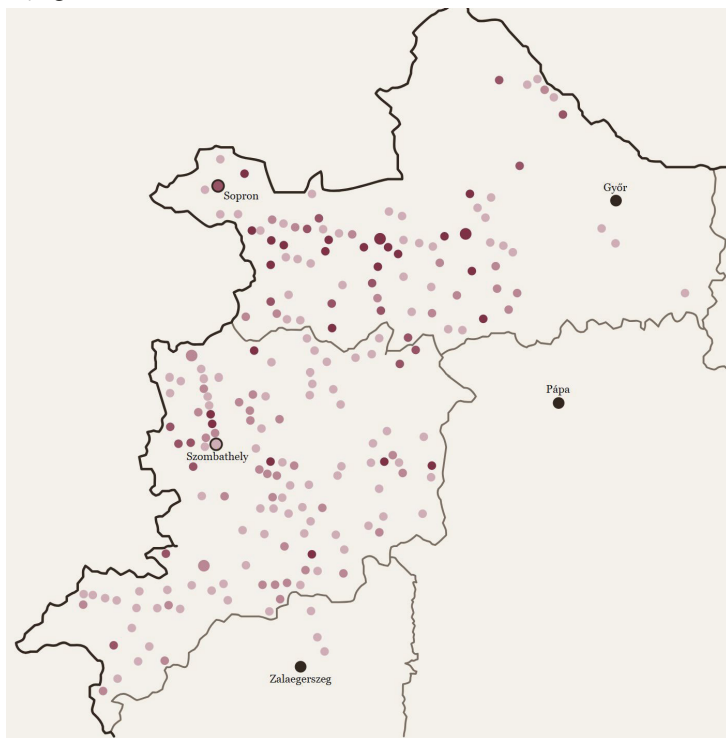
⁷ ERDÉLYI, *A kockás füzet*, 10–11.

⁸ Népzene Osztály Irattára 1968/15.

Közzététel

A Néprajzi Múzeum Hangtárának egyik nagy vállalkozása volt a Lajtha-csoport 1950-es években végzett népénekgyűjtésének feldolgozása és online közzététele.⁹

A különböző forrásokból megpróbáltuk rekonstruálni a gyűjtéseket.¹⁰ Az adatbázis alapjául szolgáló Excel-táblázat valamivel több mint háromezer rekordot tartalmazott. Külön jelöltük, hogy mely dallamokról rendelkezünk leírással, melyik szerepel csak a *Dunántúli népének* kézíratos, még kiadatlan anyagában, melyik csak gyűjtőfüzetben. A *Lajtha László gyűjtései a Néprajzi Múzeumban* című, azon belül *Lajtha-csoport* néven található online adatbázis településenként és kezdősoronként tartalmazza a tetemes mennyiségű dallamanyagot.

A Lajtha-csoport gyűjtésének helyszínei

9 „Lajtha László gyűjtései a Néprajzi Múzeumban”.

10 A gyűjtések során felkeresett településekről csak Berlász Melinda monográfiájában találhatunk listát – BERLÁSZ, *Lajtha László*, 251–260.

A gyűjtések jelentőségéről Lajtha többször írt a Népművelési Minisztériumnak készült jelentéseiben. Az egyikben ez található:

„1959 február 18-tól 28-ig tartó népzenei gyűjtőutamról (Vas megye: Pósfa, Szeleste, Vasegerszeg, Pácsony, Olaszfa, Zalaszentiván, Kemenesmihályfa, Nagysimonyi, Gencsapáti. Ezenkívül Szombathelyen Csejtei Sándort és fiát, Csejtei Istvánt hallgattam meg). [...] A cigányok közötti tánc-anyag gyűjtése ezúttal nem volt olyan eredményes, mint az elmúlt hónapokban. Annál nagyobb öröömre volt, hogy a népének között számos nagy értékű dallamra bukkantam. Különösen jelentős egy Gencsapátin hallott és lejegyzett históriás ének dallama: »Dicsőséges Isten, mindeneknek ura«. A dallam a XVII. század első feléből való és közvetlen folytatása Tinódiék és a XVI. század elejéről származó históriás dallamoknak. Egyre jobban bebizonyosodik az a tétel, hogy a XVI–XVII. század históriás énekei, miután szövegeik elvesztették aktuális voltukat, egyházi szövegeket kaptak, és ez eredetileg világi eredetű dallamok csak később menekültek az egyházi énekek közé. Amint ezt a »Sopron-megyei Virrasztó-ének« kötetében megírtam, ezt az utat azért tehették meg igen könnyen, mert a históriás énekek szövegei egyformán tartalmazzak világi, mint bibliai históriákat. Ilyen históriás-ének-szerű dallamokat jegyeztünk fel Zalaszentivánon is. XVIII. századbeli dallam, a kuruc-korra jellemző melódia több van a gyűjteményben, melyeket a jelentésemhez csatolok.”

Medgyesy S. Norbert művelődéstörténész az első pillanattól segítette a munkánkat, 2017-ben így foglalta össze az anyag jelentőségét: „Sopron és Vas vármegyék területét – néhány hadjárattól eltekintve – érintetlenül hagyta a török hódítás, ezért a helybeli lakosság a honfoglalás óta folytonosnak mondható. A népének-kultúra virágkora, a XVII–XVIII. század során a helyi katolikus vallásgyakorlatot számos alap- és középfokú oktatási intézmény, továbbá több főúri mecénás család (pl. Batthyány, Esterházy, Erdődy, Széchényi) segítette és garantálta. Ebből következik, hogy ezen a területen a népénekkincs olyan archaikus, késő középkori, reneszánsz és barokk kori alkotásokat őrzött meg, amelyeket eddig csupán a szintén folytonosan katolikus Csíkban és Moldvában lelt fel a népzene kutató. A Lajtha-gyűjtés különös jelentősége, hogy olyan szöveg- és dallamváltozatokat mutatott ki a Nyugat-Dunántúl hagyományában, amelyeket eddig csupán Kelet-Erdélyből (Székelyföldről), Bukovinából és Moldvából ismertünk. Előfordul, hogy a keleti nyelvterületi határon élő dallamgerincen variál a nyugati határszél, a sopron-vasi változat, de előfordul, hogy más dallamgerincet következtetünk. A másik eredmény: az említett történeti földrajzi körülmények következtében a legtöbb kéziratos iskolamesteri és előnékesi énekeskönyv is

erről a területről maradt fenn az 1708 és 1800 közötti időszakból, pl. Kenyei, 1708; Vép, 1731; Paksi Márton György, Kunsziget, 1760–1761; Kováts István, Dör, 1763–1774. Az iskolamesteri vagy előénekesi kéziratos énekeskönyv a legtöbb esetben – templom és plébánia híján – egy közösség vallásgyakorlatának egyetlen eszköze, záloga volt. A Lajtha-kutatás ennek a kultikus és kulturális, egyben közösségmegtartó, írott kincsestárnak a szóbeli hagyományban élő bizonyítékait lelte fel nagy számban.”

A Nyugat-Dunántúl egyházzenei anyanyelve című kötetről

Medgyesy S. Norbert a Néprajzi Múzeum honlapján is megtalálható anyagból, valamint a *Dunántúli népénekek* kéziratból, Tóth Margit kottás és Erdélyi Zsuzsanna szöveges gyűjtőfüzeteiből egyrészt tematikus válogatást adott közre *A Nyugat-Dunántúl egyházzenei anyanyelve* című monográfiájában, másrészt – elsőként – irodalom- és zenetörténeti, vallásnéprajzi, továbbá történeti földrajzi kontextusba is helyezte a gyűjtött örökséget. A szerző eddigi munkái során interdiszciplináris megközelítéssel, a történettudomány, a vallási néprajz és az egyházzene határterületeit ötvözve, immár három évtizede kutatja a XVIII. századi csíksomlyói ferences misztériumdramák – többek között népénekes – forrásait, Kájoni János *Hymnariuma* és a XVIII. századi dunántúli kántorkönyvek népénekanyagát, továbbá a vasi Perenyében végzett teljes gyűjtő, rendszerező és énekközlő munkát. Nemcsak a XVII–XIX. századi kéziratos és nyomtatott forrásokat tanulmányozza, de aktív gyűjtőként és tanárként tevékenyen részt vesz e térség egyházzenei életében.

Medgyesy a kötetben a liturgiához és az abból kinőtt paraliturgikus népi szertartásokhoz kötődő énekeket vizsgálta, terjedelmi okokból a jeles napi szokásdallamok sokaságát nem vette górcső alá. Az összegyűjtött közel háromezer dallamból Medgyesy S. Norbert 167 dallamot közöl a kötetben, amelyek a legjobban reprezentálják e tájegység klasszikus népénekkincsét. A könyvben a Lajtha-csoportról szóló bevezető után a szerző kiegészíti a Berlász Melinda által 1984-ben közölt településsort: a kutatócsoport tagjai összesen 194 települést kerestek fel egy évtized alatt a két határ menti vármegyében.

A kötetben liturgikus ünnepkörök szerint haladhatunk adventtől úrnapjáig, valamint az Eucharisztiahoz és a Mária-tisztelethez (ezen belül Mária-ünnepekhez és a búcsújáráshoz) kötődő énekekből, és elemzésükből is kapunk megfelelő, elsősorban zenetörténeti indokkal készített válogatást.

A bevezetőben tudományos keretet és történeti magyarázatot kapunk a kötetben közölt XX. századi gyűjtésekhez. Bemutatja, hogy a XVIII. századi

iskolamestereknek és a későbbi kántortanítóknak, a kéziratos kántorkönyveknek és még nagyobb szereppel az előénekeseknek (szentembereknek) milyen szerepük volt a népénekek formálódásában, helyi közösségenként való variálódásában. A tárgyalt népénekeket Medgyesy S. Norbert visszavezeti Kájoni korára és a 18. századi, regionális vonatkozású, azaz északnyugat-dunántúli kéziratos, kottás kántorkönyvekig, bemutatva, hogyan alakult át a középkori latin gregorián dallamvilág vagy a barokk egyházi zene népi énekké az évszázadok során. Emellett a nyomtatott énekeskönyveket sorjázva Medgyesy pontosan követi a folklorizáció útját a *Cantus Catholici* és a Kájoni-féle *Cantionale* kiadásai alapján a XVIII. század végétől 1950-ig, azaz tárgyalja a népénekkutatásban eddig egyáltalán nem figyelt és kellően nem értékelt, túlzottan racionalistának és didaktikusnak bélyegzett énekeskönyveknek a reneszánsz és a barokk anyagot közvetítő és szövegátadó szerepét: Bozóky, Szentmihályi, Kovács Márk; még inkább Stampay János, az *Orgonahangok*, a *Leiki Gyöngyök*, Csizmadia Ignác Gyula *Népénektára*, Czirfusz Viktorin dunántúli ferences szerzetesap énekeskönyvei, a *Leiki Vezér Orgonahangok*, az alföldi Mezey-kántordinasztia kiadványai, a szombathelyi *Szeráfi lant*, a nagyváradi *Égi lant* és kiemelten a kottás Tárkányi–Zsasskovszky Énektár (Eger, 1855, 1874, 1900, 1929) elmaradhatatlan szerepét. A kötet szerzője összesen 32 nyomtatott, többségében kottás énekgyűjteménnyel vetette össze a Lajtha-gyűjtés dallamait és textusait.

Az ünnepeket a szerző az egyházi év liturgikus rendjébe és a helyi közösségi szokásokba ágyazva, komplex módon mutatja be. A népéneket – a hivatalos egyházi előírásokon túl – helyi változatban éltető ünnepi szokásrendek és dallamaik bemutatása kiterjed a templom falain kívüli, de a megélt (népi) vallásossághoz szorosan kapcsolódó rítusokra is. Ennek keretében a szerző teljeskörűen ismerteti a kutatócsoport lejegyzéseiből az adventi Rorate-mise és szentcsalád-járás, a karácsonyi éjféli mise körüli szokások, a nagyheti virasztások és kálváriajárások, valamint kiemelt gazdagságban a húsvétvasárnapi Jézus-keresés falvankénti szokásrendjét, jellegzetes énekeit és az előénekesek és előimádkozók kiemelt szerepét.

Fontos érdeme a kötetnek, hogy a gyűjtések során napvilágra került Szentháromság-olvasókat, a népvécsernyéket, a bakterénekeket és a karácsonyi dudautánzó orgonálás dallamait teljeskörűen közli. A Szentháromság-olvasó recitatív dallama a középkori vasárnapi laudesantifónák elnépiesedett formája. A kötetben olvasható a kapuvári latin nyelvű, sajtószerű helyi népi gregorián zoltártónusokon megszólaló népvesperás, melynek dallamát a szerző 1996-ban a vasi Perenyében a Lajtha-gyűjtéssel egyező dallamon lelte fel élő

hagyományból, valamint a farádi magyar nyelvű népvecsernye. A nicki lamen-táció – hasonlóan Szentegyházasfalu rendjéhez – két túbás ritkaság. A húsvéti Mária-antifóna saját XVIII. századi dallamváltozatokban élt Kőszeghegyalja településén. Sok liturgikus ének, azaz himnusz, szekvencia és antifóna helyi szöveg- és dallamváltozata található a kötetben. A himnuszok közül a *Gonosz, kegyetlen Heródes...*, a *Jézus, a rád emlékezés...*, a *Hallgass meg minket, Úris-ten...*, a *Gloria, laus et honor...*, azaz a *Dicsőség és dicséret...*, továbbá a *Király zászlói lobognak...* és a *Mondj éneket zengő nyelvem...* kezdetű mély tartalmú és veretes költemények. A szekvenciák közt említhetjük a *Küldé az Úristen...* vagy az *Álla a keserves anya...* és a *Dicsérd, Sion, Megváltodat...* énekeket. A dramatikus népénekek közül kiemelkedik a *Mikor Máriához az Isten an-gyala* kezdetű, elsőként a Kájoni *Cantionale* második kiadásában (Csíksom-lyó, 1719) kinyomtatott ének nyugat-dunántúli, a siratóstílus dallamköréhez tartozó, XVI. századi eredetű dallama. Alább a kiemelten díszes vitnyédi változatot mutatjuk:

A bakterének a kora újkori várvirrasztók énekeinek folklorizálódott, közép-kori dallamokat népénekszöveggel őrző változatai. A bakter volt az éjjeli őr a falvakban. A bakterének az ő órákiáltó és gyakran ünnep hirdető éneke. Szom-jas-Schiffert György *Hajnal vagyon, szép piros...* című, 1972-ben e témában ki-adott monográfiája¹¹ óta ez a legteljesebb bakternóta-közlés és zenei elemzés a magyar nyelvterületen: a Lajtha-csoport gyűjtéséből teljeskörű közlésként 22 bakterének és elemzésük olvasható a könyvben. A bakterénekekkel zenei rokonságban álló *Ó, fényességes, szép Hajnal* kezdetű adventi Mária-éneknek Bucsú községben teljesen recitatív kezdősorral rendelkező változatát lelte fel a Lajtha-csoport. Olyan, egyértelműen középkori eredetű variáns ez, amelyet eddig csak a bukovinai székely Gáspár Simon Antal hagyományából ismert a népzene-történeti kutatás.

11 SZOMJAS-SCHIFFERT, *Hajnal vagyon, szép piros...*

♩ = 116

1. Ó, fű-nyes-sé- ges, szép Haj - nal,

♩ = 150

Kit így kö-szön - tött az an-gyal:

„Üd-vöz-légy, tel - jes ma-laszt-tal!”

A kötet egyik érdekessége a dunántúli templomok karácsonyi hangszeres szokásának bemutatása. Medgyesy leírja, hogy a kántorok az éjféli misén hogyan utánózták az orgona regisztereivel a pásztorduda hangzását és annak burdon (búgó) kíséretét, ami a népi pásztorok betlehemi jelenlétét szimbolizálta zeneileg. Olsvai Imre szintén dunántúli, somogyi gyűjtései után ebben a műfajban ennek a könyvnek 19 orgona-dudadallama a legteljesebb dallamkiadás és -elemzés Magyarországon. Bozzai község változatát idézzük:

Az ünnepkörök tárgyalásán túl a kötet végén egy összefoglaló elemzéssel világítja meg a szerző a Lajtha-csoport gyűjtéseinek célját, módszereit és történeti jelentőségét a népénekkutatásban. Összefoglalásként megállapítja, hogy ezen a területen a népénekkincs olyan archaikus, késő középkori, reneszánsz és barokk kori alkotásokat, szöveg- és dallamváltozatokat őrzött meg, amilyeneket eddig csupán a szintén a középkor óta folytonosan katolikus és magyar anyanyelvű Csíkbán és Moldvában lelt fel a népzene kutatás.

A kötet egyik fontos megállapítása, hogy a nyugat-dunántúli liturgikus és népnyelvi éneklés közösségmegtartó, identitásformáló erővel bír, ami a

kulturális folytonosságot biztosította a történelmi viszontagságok idején. A szerző sürgeti a Lajtha-hagyaték anyagainak kritikai kiadását, valamint a helyi dallamkincs aktív beépítését a kortárs kántori és liturgikus gyakorlatba. Ezt is segítheti a kötet végén QR-kóddal elérhető Dunántúli népénekek YouTube-csatorna, melyen a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék növendékei énekelnek 59 tételt a könyv anyagából: <https://www.youtube.com/watch?v=C4Yb61oHso8&t=3407s>

Remélem, hogy ez a hiánypótló kritikai kiadás a lehető leghamarabb megvalósulhat egy széleskörű, intézményközi együttműködés keretében.

Pálóczy Krisztina

Elsődleges források

Néprajzi Múzeum Hangtár
Népzene Osztály Irattára

Felhasznált irodalom

- BERLÁSZ Melinda. *Lajtha László*. Akadémiai Kiadó, 1984.
- ERDÉLYI Zsuzsanna. *A kockás füzet. Úttalan utakon Lajtha Lászlóval*. Közrem. Solymosi Tari Emőke. Hagyományok Háza, 2010.
- „Lajtha László gyűjtései a Néprajzi Múzeumban”. <https://lajtha.neprajz.hu/neprajz.start.php>. (Utolsó megnyitás: 2026. 08. 31.)
- Néprajzi Múzeum. „»Az igaz hitben végig megmaradjunk...«”. Népénekkutatás az 1950-es években”. https://www.neprajz.hu/kiallitasok/idoszaki/2012/az_igaz_hitben_vegig_megmaradjunk_nepenek kutatasa_az_1950-es_evekben.html. (Utolsó megnyitás: 2026. 08. 31.)
- PÁLÓCZY Krisztina. „A Lajtha-csoport és a Néprajzi Múzeum Népzene Osztályának fénykora”. *Ethnographia* 124, 4. sz. (2013): 545–563.
- PÁVAI István. „Népzenei Gyűjtemény”. In *A Néprajzi Múzeum gyűjteményei*, szerk. FEJŐS Zoltán. Néprajzi Múzeum, 2000.
- SEBŐ Ferenc. „Beszélgetések Lajtha Lászlóról”. *Folkszemle*, 2008. <https://folkradio.hu/folk-szemle/cikk/43/beszeltetesek-lajtha-laszlorol> (Utolsó megnyitás: 2026. 08. 31.)
- SOLYMOSI TARI Emőke. *Két világ közt. Beszélgetések Lajtha Lászlóról*. Hagyományok Háza, 2010.
- SZOMJAS-SCHIFFERT György. *Hajnal vagyon, szép piros... Énekes várvirrasztók és órákiáltók*. Magvető, 1972.